

Tanıtım

Tema: Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih

Konu: Tarih Araştırma ve Yazımında Dijital Dönüşüm, Dijital Çağda Tarih Araştırma Süreci, Dijital Kaynakların Analizi ve Değerlendirilmesi, Dijital Tarih Araştırmalarının Avantajları, Dijitalleşmenin Tarih Disiplinine Katkıları, Dijital Tarih Araştırma ve Yazım Sürecinin Sonuçları

Temanın Amacı: Dijital tarih içinde yer alan kavramları açıklamasını sağlamak ve dijital tarih içinde yer alan çalışmaları örnekler üzerinden analiz etmek

Anahtar Kavramlar: Sayısallaştırma ve Doğuştan Dijital Veriler, Büyük Veri, Yoğun Veri, Yapılandırılmış Veri, Veri Analizi, Veri Madenciliği, Yakın Okuma, Uzak Okuma

Köprü Kurma

TARİH ARAŞTIRMA VE YAZIMINDA DİJİTALLEŞME

Tarih disiplini, son yıllarda dijitalleşmenin ve teknolojik ilerlemelerin etkisi altında önemli bir dönüşüm geçirmektedir. Dijital arşivler, veri tabanları, metinlerin bilgisayar destekli analizi, görsel-işitsel kaynakların dijitalleşmesi ve coğrafi bilgi sistemleri gibi birçok yeni araç ve yöntem, tarih araştırma ve yazımında yeni fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca sosyal medya ve dijital tarih anlatıları, geleneksel tarih yazımına yeni boyutlar katmaktadır. Bu değişim, tarihi keşfetme ve sunma biçimlerini de dönüştürmektedir.

Tarih Araştırma Ve Yazımında Dijital Dönüşüm

Dijitalleşme Öncesi Tarih Araştırma ve Yazım Süreci

- Dijitalleşme öncesinde, tarih araştırmaları ve yazımı bütünüyle farklı ve daha emek yoğun bir süreçti. Geçmiş dönemlerdeki tarihçiler, kütüphaneler, arşivler ve müzelerde uzun saatler boyunca el yazmaları, tarihi belgeler ve diğer yazılı kaynakları incelemek, not almak ve derlemek zorundaydılar.
- Sınırlı sayıda referans kitapların, haritaların ve dergilerin, vakayinamelerin, şecerelerin, hatıratların, biyografilerin ve diğer kaynakların dikkatle taranması gerekiyordu.
- Tarih araştırması sırasında, elde edilen bilgilerin etkin bir şekilde kayıt altına alınması ve düzenlenmesi önemliydi. Eski dönemlerde, el yazması notlar, kartoteks sistemleri ve defterlerin kullanılması yaygındı.

Kartoteks

- Notların alınması aşamasında, araştırmacılar önemli bilgileri, alıntılarını, fikirlerini ve gözlemlerini sistematik bir şekilde kayıt altına alırlardı. Bu süreçte, not alma teknikleri, kısaltmalar, kategorileştirme ve referans oluşturma gibi yöntemler kullanılmıştır.
- Notların düzenlenmesi aşamasında ise, araştırmacılar elde ettikleri bilgileri tematik, kronolojik veya kavramsal olarak sınıflandırdı. Bu işlem sırasında, fikirler arasındaki bağlantılar, çelişkiler ve tutarlılıklar da tespit edilir, böylece araştırma konusunda daha derinlemesine bir anlayış geliştirilir ve yazım sürecine hazırlık yapılırdı.
- Tarih araştırma ve yazım sürecinin en önemli aşamalarından biri de yazım ve düzeltme aşamasıdır. Bu aşamada, toplanan bilgilerin ve notların metne dönüştürülmesi gerçekleşir. Öncelikle, araştırma sürecinde elde edilen veriler titizlikle gözden geçirilir ve mantıklı bir akış oluşturulur. Metne dökümde, dil ve anlatım kurallarına dikkat edilir, cümle yapıları ve paragraf bütünlüğü sağlanır.
- Yazım aşamasında, araştırmacı kendini okuyucunun yerine koyar ve metnin anlaşılabilirliğini, akıcılığını ve tutarlılığını değerlendirir. Gerekli düzeltmeler yapılır, tekrar eden ifadeler ve gereksiz ayrıntılar çıkarılır. Üslup, tarz ve ses açısından bütünlük sağla-

nır. Ayrıca, kaynak gösterimi, alıntılar, tarihler ve sayısal veriler gibi teknik detaylar da titizlikle kontrol edilir.

- Yazım aşaması, genellikle birkaç kez tekrarlanan bir süreçtir. Araştırmacı, her seferinde metni daha da iyileştirmeye çalışır. Tüm bu adımlar, tarih yazım sürecinin en önemli parçalarındandır ve sonuçta okuyucuya sunulacak kaliteli ve güvenilir bir metin elde edilir.
- Tüm bu yapılan araştırmalar, notlar ve derlenen bilgiler, sonrasında elle yazılan, çizilen ve resimlendirilen dokümanlar haline getiriliyor, yazı makineleri ve matbaa ile çoğaltılıp dağıtılıyordu.
- Ancak günümüzde, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklar, notların alınması, düzenlenmesi ve yazım sürecini daha verimli hale getirmiştir.

Dijital Dönemde Tarih Araştırma ve Yazım Süreci

- Günümüz tarihçileri sadece olayları anlatmakla kalmayıp "Ne oldu?" sorusu ile birlikte "Nasıl oldu?", hangi kaynaklar kullanıldı?, kaynaklar güvenilir mi?" sorularının da cevaplarını aramaktadır.
- Dijital Çağ tüm hızıyla ilerler ve günlük hayatımızın her alanına nüfuz eder hale gelirken, tarihin ve tarihçilerin bu değişimin tesirinde kalmaması imkânsız görünüyor.
- Dijital çağın sunduğu olanaklar, tarih araştırma ve yazım sürecini önemli ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde araştırmacılar, geleneksel yöntemlerin yanı sıra çevrimiçi erişimin sağladığı birçok yeni kaynak ve araç kullanarak tarih çalışmalarını yürütmektedir. Bu yenilikçi yaklaşım, tarih yazımı sürecine de yeni boyutlar kazandırmaktadır.
- 1950'li yıllarda bilgisayarların keşfi ve kullanılmaya başlanması dijitalleşmenin başlangıcını teşkil etmiştir. 1990'ların başında internetin dünyada yayılmaya başlaması ile dijital araştırmalar işlemden ağlaşmaya geçilmesini sağlayarak, dijitalleşme sürecini hızlandırırken ileri bir aşamaya da taşımıştır.
- Geleneksel tarihi ifade eden analog tarih anlayışı yerini tarihçilerin birbirleriyle işbirliği kadar tarihçilerin, dil bilimcilerin ve bilgisayar bilimcilerin aralarında yer aldıkları grupların disiplinlerarası işbirliğine bırakmaktadır.
- Kelime itibarıyla dijital, sayısal manasına gelmekte, dijitalleşme ile de fiziki verilerin bilgisayar ortamında sayısal formata çevrilerek, depolanması ve istenildiği zaman üzerinde işlem yapılarak kullanılması kastedilmektedir.
- Dijitalleşme sürecinde en önemli unsur 'veri' olarak kabul edilmektedir.
- Yeni olarak görülen dijital tarihin ve tarihçinin çalışma anlayışı bu çerçevede her türlü veri üzerinden yürütülmektedir. Dijital tarih alanında çalışma yapanlar yada yapmak isteyenler bu aşamada bazı kavramlara hâkim olmak zorundadırlar.

Örnek 1

"Bilgisayarların beşerî bilim araştırmalarında kullanılması, yalnızca insan emeği ve zamanını azaltmakla kalmamakta, araştırmancının kalitesini, derinliğini ve ölçeğini artırmaktadır"

Robert Busa'nın ifadesine göre tarih alanında dijitalleşmenin ortaya çıkardığı faydalar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- Araştırma çalışmalarının kolaylaşması
- Bilgiye erişimin hızlanması
- Kartoteklere duyulan ihtiyaçların artması
- Verilerin depolanmasının kolaylaşması
- Kaynakların daha uzun süreli korunmasını sağlaması

Dijital veri depolama alanındaki gelişmeler kartoteklere duyulan ihtiyaçların azalmasına neden olmuştur. Cevap: C

a. Sayısallaştırma ve Doğuştan Dijital Veriler

- Sayısallaştırma, analog verilerin dijital formata dönüştürülmesi işlemidir. Günümüzde birçok veri doğal olarak dijital ortamda üretildiği için "doğuştan dijital" olarak adlandırılmaktadır. Kameraların, akıllı telefonların ve diğer dijital cihazların yaygınlaşması, doğuştan dijital verilerin miktarının katlanarak artmasına neden olmaktadır.

b. Yoğun Veri ve Büyük Veriler

- Yoğun veriden kasıt tarihçilerin yakın okumalar yaptıkları geleneksel verilerdir. Yani tarihçi bir fermanı ister eline alsın yakın okuma yapsın isterse dijitalleştirilmiş temsilini ekrandan okusun; odaklandığı şey yoğun veridir. Büyük veri ile de ister sonradan dijitalleştirilmiş olsun (bir fermanın dijital versiyonu gibi) ister doğuştan dijital olsun (konum verisi gibi) tarihçinin geleneksel zanaatı olan yakın okuma ile incelemesi mümkün olmayacak kadar çok veri kastedilmektedir.

Yoğun Veri Zorlukları	Büyük Veri Avantajları
<ul style="list-style-type: none"> Depolama, İşleme ve analiz etme ihtiyacı, Veri kalitesi, Güvenlik endişeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Daha kapsamlı öngörüler elde etme, Daha isabetli tahminler yapabilme, Daha verimli çalışmalar gerçekleştirme,

Not

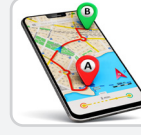
Yakın okuma, bir metnin detaylı ve dikkatli bir şekilde incelenmesini ifade eder. Uzak okuma ise, çok sayıda metnin otomatik olarak analiz edilmesini ve büyük veri kümelerinden örneklerin keşfedilmesini içerir. Her iki teknik de farklı amaçlar için kullanılabilir ve birbirini tamamlar.

Etkinlik 1

Aşağıda verilen görsellerden hangileri doğuştan dijital olarak gösterilebilir? İşaretleyiniz.

e-posta

GPS konum atma

Nüfus cüzdanı

Ses kayıtları

Kitap

E-kitap

eğitimvadisiz

c. Yapılandırılmış ve Yapılandırılmamış Veriler

Başlangıçta sadece sayısal işlemleri yapan bilgisayarların, şimdilerde metin ve veri analizlerini yapılabilmesi hem beşerî bilimci hem de tarihçilerin işlerini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Metin ve veri madenciliği de bu esnada, ayrı bir çalışma sahası olarak ortaya çıkmıştır. Metinlerin derlenip bilgisayara yüklenmesi, tasnif ve analizi olan metin madenciliği, metnin bir maden gibi görülerek içinden bilgi çıkartılması işlemi, ağırlıklı olarak metinlerle uğraşan tarihçinin çalışmasına büyük ölçüde yardımcı olmakta, şimdye kadar olmadığı ölçekte metinlerle başa çıkabilmesini sağlamaktadır.

Yapılandırılmış Veriler	Yapılandırılmamış Veriler
Tablolar, elektronik tablolar	Metinler, e-postalar, sosyal medya verileri, görüntüler

d. Veri Analizi ve Veri Madenciliği

Veri analizi, ham verilerin anlamlı bilgilere dönüştürülmesi sürecidir. Veri madenciliği ise, büyük veri kümelerinden ilişkiler, örüntüler ve eğilimler keşfetmeyi amaçlar.

3. Dijital Çağda Tarih Araştırma Süreci

- Dijital çağda tarih araştırma süreci, geleneksel kütüphane ve arşiv kullanımından çevrimiçi veri tabanları ve arşivlerin kullanımına doğru evrilmiştir. Üniversitelerin ve uluslararası kuruluşların sağladığı kapsamlı veri tabanları, tek bir noktadan milyonlarca belgeye erişim imkanı sunmaktadır.
- Özellikle tarih disiplini için kritik öneme sahip olan arşiv kaynaklarına çevrimiçi erişim, araştırmacılara zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Başkanlığı, Louvre, British Museum ve Pergamon Müzesi zengin koleksiyonlarını çevrimiçi kataloglar aracılığıyla erişilebilir hale getirmişlerdir.
 - Üniversite veri tabanları:** EBSCO, South Asian American Digital Archive (Güney Asya Amerikan Dijital Arşivi) SAADA, Proquest, Jstor, Sage gibi akademik veri tabanları, milyonlarca makale, tez ve bildiriyi içeren kapsamlı koleksiyonlar sunmaktadır.
 - Devlet arşivleri:** Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri, Osmanlı İmparatorluğu'na ait belgelerin dijital arşivini oluşturmuştur.
 - Müze arşivleri:** Dünyaca ünlü müzelerin koleksiyonları, eserler ve belgeler hakkında detaylı bilgileri içeren dijital arşivlerde bulunmaktadır.

4. Dijital Kaynakların Analizi ve Değerlendirilmesi

- Dijital dönemde tarih araştırması yaparken, çeşitli çevrimiçi veri tabanları, arşivler ve internet kaynakları kullanmak büyük önem taşır. Bu kaynakların güvenilirliğini ve doğruluğunu değerlendirmek, bilimsel araştırma için kritiktir. Dijital kaynaklarda yer alan veriler analiz edilirken, içerik, yazarlık, yayın tarihi, kaynak ve yöntem gibi unsurlar dikkatle incelenmelidir.
- Dijital kaynakların değerlendirilmesinde şu hususlara dikkat edilmelidir:
 - İçeriğin güncel ve güvenilir olması
 - Yazarın uzmanlık alanının ve yetkinliğinin kontrol edilmesi
 - Kaynakların doğruluğunun çapraz kontrollerle teyit edilmesi
 - Bilimsel yöntemlerin uygulanıp uygulanmadığının incelenmesi
 - Kaynakların birbirleri ile tutarlı olup olmadığının kontrol edilmesi
 - Dijital verilerin özgünlüğünün ve bütünlüğünün sağlanması

Örnek 2

Tarih biliminin temel amaçlarından birisi yaşanan/gerçekleşen tarih hakkında doğru bilgiyi elde etmek ve onu aktarmaktır. Farklı dijital ortamlarda yayınlanan belgesel, film ve dizilerin kullanımı tarih bilgilerinin somutlaştırılmasında birçok fırsat sunmaktadır. Dijital ortamlarda da kaynağın doğruluğu büyük önem taşımaktadır.

Bu bilgiye göre dijital ortamlarda yayınlanan programlarda kaynağın doğru olmamasının yol açabileceği olumsuz gelişmeler arasında;

- gerçekle kurgunun birbiri ile karışabilmesi,
- toplumun istenilen amaçlara yönlendirilmesi,
- siyasi propaganda aracı olarak kullanılması

durumlarından hangileri gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Sorunun açıklama kısmı ile verilen öncüller arasında doğrudan ilişki vardır.

Tüm öncüller doğrudur.

Cevap: E

5. Dijital Tarih Araştırmalarının Avantajları

a. Depolama:

-Dijitalleşmenin en önemli avantajı depolama konusundadır. Tarihçinin en çok kullandığı arşiv kaynakları ve metinlerin depolanmasının çok düşük fiyata ve çok küçük bir alanda gerçekleşmesi, dijitalleşmenin avantajları arasındadır.

b. Ulaşılabilirlik:

- Depolamayla birlikte, verilerin dijital medya aracılığıyla saniyeler alan sürede dünyanın herhangi bir yanına gönderilmesinin mümkün olması tarihçiye gerçek bir avantaj sağlamaktadır.
- Tarihçi dijital doğmuş veya sonradan dijitalleştirilmiş kitap, makale, fotoğraf, video vb. her tür veriye, 7 gün 24 saat ulaşabilmektedir. Kaynaklar bir kere dijitalleştirilip web sitesine konulduğunda, sonraki maliyeti sıfıra inmekte ve sınırsız sayıda kişi tarafından erişilebilmektedir.

c. Esneklik:

- Geçmişin birdenbire ve çok miktardaki kaynakla beraber açılması, esneklik diye ifade edebileceğimiz duruma yol açmıştır. Esneklikle, kaynakların farklı dijital medya araçlarında saklanması kastedilmektedir.
- Esneklikle kastedilen başka bir duruma örnek göstermek gerekirse, Millî Mücadele'yi anlatan bir metin içine, gerçek görüntüler, Atatürk'ün, komutanların ve halkın fotoğrafları konulabilir; imzalanan anlaşmanın metinleri yerleştirilebilir. Böylece metin yazıdan ibaret olmaktan çıkartılıp hareketli ve esnek hale getirilir.

d. Tarih Üretimi:

- Arşiv belgelerinin ve ilgili literatürün internet üzerinden erişilebilir olması, profesyonel olmayan kişiler tarafından bile kullanılabilir hale gelmesi, yeni tarihlerin üretilmesinin önünü açmıştır. Tarih sadece profesyonel tarihçilere değil, dünya çapında izleyicilere açılmıştır. Öyle ki, biraz profesyonelliği, bilgisayar bilgisi ve ilgisi olan kişi tarih araştırması yapıp sunabilmekte, dünya çapında ilgi de toplayabilmektedir.

e. Etkileycilik ve Etkileşimlilik

- Dijital medyanın sunduğu araçlar sayesinde, tarih daha etkili biçimde sunulabilmekte ve ilgi çekebilmektedir. Örneğin, ses, fotoğraf vb. işitsel ve görsel araçlar bu konuda önde gelmekte, görüntü-ses ve hareketi birleştiren video ve filmler ise en etkili dijital kaynaklar olabilmektedir.

6. Dijitalleşmenin Tarih Disiplinine Katkıları**Erişilebilirlik**

Dijital teknolojiler, tarihi kaynakların daha geniş kitlelere ulaşmasını ve paylaşılmasını sağlayarak, tarih öğrenimi ve araştırması için yeni fırsatlar yaratmaktadır.

Dinamik Sunum

Dijital tarih anlatıları, statik metin ve görsellerden ziyade, etkileşimli, multimedya içerikli ve kullanıcı dostu yöntemlerle tarihi deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Analitik Derinlik

Dijital araçlar ve teknikler, tarihsel verilerin daha kapsamlı ve derinlemesine analiz edilmesine imkan tanıyarak, yeni bilgi ve örüntülerin keşfedilmesini sağlamaktadır.

İşbirliği ve Paylaşım

Dijital ortamlar, tarih araştırmacıları, eğitimcileri ve meraklıları arasında daha etkin bir işbirliği ve bilgi paylaşımına imkan tanımaktadır.

7. Dijital Tarih Araştırma ve Yazım Sürecinin Sonuçları

- Dijital teknolojiler, tarih araştırma ve yazımında devrim niteliğinde değişimleri beraberinde getirmektedir. Dijital arşivler, veri tabanları, metin analiz araçları, görsel-işitsel kaynak dijitalleştirme, coğrafi bilgi sistemleri ve sosyal medya gibi birçok yeni unsur, tarihi keşfetme, analiz etme ve sunma yöntemlerini dönüştürmektedir. Bu gelişmeler, tarih disiplinine erişilebilirlik, analitik derinlik, dinamik sunum ve işbirliği gibi önemli katkılar sağlamaktadır.

- Tarihçiler, bu yeni imkanları etkin bir şekilde kullanarak, disiplinlerini çağın gereksinimleri doğrultusunda dönüştürme ve güçlendirme fırsatına sahiptirler.
- Dijital tarih çalışmalarında dikkat edilmesi gereken en önemli konular arasında "Veri Güvenliği ve Etik Konular" gelmektedir.
- Veri yönetimi ve analizi süreçleri, gizlilik, güvenlik ve etik konuları da beraberinde getirmektedir. Kişisel verilerin korunması, veri mülkiyeti, veri kullanımı için onay alma, veri yanlılığı ve şeffaflık gibi konular önemlidir. Veri profesyonellerinin bu hususları dikkate alması ve ilgili düzenlemelere ve kanunlara uyması gerekmektedir.

Örnek 3

Tarih yazımında dijitalleşmenin getirdiği faydaların önemli unsurlarından biri de birçok veriye ve malzemeye ulaşılmasıdır.

Yalnız bu bilgiye göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- Kaynak kısıtlılığını büyük oranda ortadan kaldırmaktadır.
- Kütüphane kullanımını azaltmaktadır.
- Ekonomik olarak araştırmacıya katkı sağlamaktadır.
- Karşılaştırmalı tarih çalışmalarını kolaylaştırmaktadır.
- Doğuştan dijital verilerin sayısı artmaktadır.

Cevap: A

Etkinlik 2**"Biyografilere Yönelik Dijital Tarih Projeleri"**

Dijital tarih projeleri incelediğinde farklı amaçlar ve içeriklere sahip projelerin yoğunlukta olduğu söylenebilir. Bu proje iklimine her geçen yeni türden içeriklere sahip projeler dahil olmaktadır. Dijital tarih projelerinin bazıları özel konular üzerine odaklanan tematik projeler olarak tasarlanmaktadır. Bu projelerden bazıları önemli tarihsel karakterlere odaklanıp onların hayatını ortaya koymaya çalışan ve bu kaynaklardan hareketle bir arşiv sistemi kuran biyografi projeleridir.

Metinde verilen proje bilgilerinden yola çıkarak sizler için önemli olduğuna düşündüğünüz kişilerin hayat hikayelerini araştırınız, kısaca özetleyiniz. İlgili kişi ile alakalı varsa sesli, görüntülü veya sözlü kaynakları kullanarak dijital bir tarih albümü hazırlayınız. Sınıf ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.

Zeki Velidi Togan, Afet İnan, Fuat Köprülü, İbrahim Kafesoğlu, Halil

İnalıcı, İlber Ortaylı gibi Türk tarihçilerinin dışında İbni Sina, Ali Kuşçu,

Cahit Arf, Oktay Sinanoğlu, Gazi Yaşargil ve diğer bilim insanları ile

ilgili biyografilere yönelik dijital tarih projeleri için dijital albümler

hazırlanabilir.

Etkinlik 3

Resim 1

Resim 2

Tarihi dijital ortama taşıdığımızda bir dizi olumsuz veya düzeni bozduğu durumlar mevcuttur. Örneğin, herhangi bir fotoğraf programı kullanmasını basit düzeyde bilenler için bile, dijital fotoğraflar üzerinde oynamak kolay hale geldi. Bu suretle, delil üretme de kolaylaştı. Bu konuda Amerikan başkanı J.F. Kenedy'ye suikast düzenleyen Ruby Allen'in fotoğrafı çok meşhurdur. Allen'in, Dallas'da Polis ofisi binasının bodrum katında başka bir hapisaneye nakledilirken, Lee Harvey Oswald tarafından suikaste uğramasını gösteren fotoğraf yeniden düzenlenerek, her ikisi de caz müziği çalarken gösterilmiştir.

İnternet ortamında karşına çıkan görseller, dijital yöntemlerle değiştirilmiş veya kırılarak bağlamından koparılmış olabilir. Sizlerde sosyal medya veya internet ortamında yer alan bu tür durumlara yönelik örnekler araştırarak sınıfta paylaşınız.

"Sosyal medyada yalan haber örnekleri" araştırma motorlarına yazılarak konu ile ilgili birçok materyale kolayca ulaşabilir ve uygun örnekleri sınıflarda paylaşabilirsiniz.

Örnek 4

Tarihsel süreç içerisinde bilgi işlem teknolojisinin gelişmesi, tarihçiler ve akademik araştırmacılar için önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1990'lı yıllarda yaygınlaşmaya başlayan genel ağ kullanımı, tarih araştırmalarını önemli ölçüde etkilemiştir. Genel ağ tarayıcılarının gelişmesi akademik bilginin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış, birinci ve ikinci el kaynakların dijitalleştirilmesi ise tarih araştırmacılarının bu kaynaklara daha kolay erişmesini mümkün kılmıştır.

Tarih araştırmalarındaki bu değişimin,

- I. tarih araştırmalarında verimliliğin artması,
- II. akademik bilginin gelişiminin hızlanması,
- III. bilgilerin depolanmasının zorlaşması

durumlarından hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I,II ve III

Teknoloji alanındaki gelişmeler bilgilerin depolanmasını kolaylaştırmıştır.

Cevap: C

ÜNİTE ÖZETİ

TARİH ÖĞRENENİN FAYDALARI

- Tarihi olaylar milletlerin hayatını oldukça fazla etkileyen olaylardır. Tarih öğrenmek;
 - Kişinin, millî değerlerini, kültürünü tanıyarak millî bilinç kazanmasına,
 - Sorumluluk ve vatandaşlık duygusu gelişmesine,
 - Çok yönlü düşünebilme yeteneğinin gelişmesine,
 - Geçmişten günümüze toplumsal sorunların çözümünde barışa dayalı politikaların geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlar.

Tarih Öğrenen Bir Kişi Ne Tür Beceriler Geliştirir?

Kanıtı Değerlendirme Yeteneği - Çatışan Kaynak Arama Değerlendirmek- Geçmişteki Değişim Örneklerini Değerlendirme becerileri kazanır.

TARİH NEDİR?

- İnsan topluluklarının geçmişteki her türlü ilişkilerini yer ve zaman göstererek, sebep sonuç içinde kaynaklara dayalı olarak doğru ve objektif bir şekilde inceleyip araştıran bilim tarih denir.

TAKVİMİN TANIMI VE ORTAYA ÇIKIŞI

- Türkler tarih boyunca birçok takvim kullanmıştır. Bu takvimler ;On İki Hayvanlı Türk Takvimi,Hicrî Takvim,Celâli Takvimi,Rûmî Takvim ve Miladi Takvimdir.

TARİHSEL BİLGİNİN ÜRETİM SÜRECİ

- Doğru tarih bilgisine tarihin kendine özgü araştırma yöntemleri ile ulaşılabilir. Bu yöntemler kaynak arama(tarama), sınıflandırma(tasnif), çözümleme(tahlil), eleştiri(tenkit) ve sentez yapma(terkip) yöntemleridir.

TARİHE YARDIMCI BİLİM DALLARI

Tarih araştırmalarında; siyasi, askerî, kültürel, sosyal veya biyografik çalışmalar yaparken coğrafya, sosyoloji, felsefe, diplomasi, kronoloji, etnografya, hukuk, heraldik, arkeoloji, numizmatik, filoloji gibi farklı bilim dallarından yararlanır.

TARİH VE DEZENFORMASYON

- Kasıtlı ya da kasıtsız dezenformasyona uğramış, uydurulmuş ya da yanlış aktarılmış tarihsel anlatılar, geçmişe dair titizlikle elde edilen bilgileri sürekli olarak çarpıtmaktadır. Bu durum tarihin bugünü anlamak konusundaki faydasını ortadan kaldırmakta ve birçok tehlikeyi içinde barındırır hale getirmektedir.

TARİH ARAŞTIRMA VE YAZIMINDA DİJİTALLEŞME

Dijitalleşme Öncesi Tarih Araştırma ve Yazım Süreci

- Dijitalleşme öncesinde, tarih araştırmaları ve yazımı bütünüyle farklı ve daha emek yoğun bir süreçti. Geçmiş dönemlerdeki tarihçiler, kütüphaneler, arşivler ve müzelerde uzun saatler boyunca el yazmaları, tarihi belgeler ve diğer yazılı kaynakları incelemek, not almak ve derlemek zorundaydılar.
- Tarihsel süreç içinde yazma ve araştırma tekniklerindeki gelişmeler tarih yazıcılığını da etkilemiştir. Bu nedenlerle bazı tarih yazıcılığı anlayışları ortaya çıkmıştır. Bunlar; Hikayeci, Öğretici, Kronik ve Araştırmacı yazım türleridir.

Dijital Dönemde Tarih Araştırma ve Yazım Süreci

- Sayısallaştırma ve Doğuştan Dijital Veriler, Büyük Veri -Yoğun Veri , Yapılandırılmış Veri , Veri Analizi, Veri Madenciliği, Yakın Okuma, Uzak okuma gibi kavramlar dijital tarih çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır.

Örnek Cevap Anahtarı

- 1.C 2.E 3.A 4.C

1. Tarih yazıcılığının ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin daha çok etkili olduğu söylenebilir?

- A) İnsanoğlunun icatlar ortaya çıkarması
- B) İnsanların olayları kaydetme ihtiyacının doğması
- C) Olaylarda kişilerin ön plana çıkarılmak istenmesi
- D) Toplumsal ilişkilerin yaygınlaşması
- E) Olayların birden çok topluluğu etkilemesi

2. Dijital tarihin içeriğinde yer alan sayısallaştırma işleminin,

- I. tarihi kaynakların bilgisayar ortamına aktarılması,
- II. tarih biliminde kesin kuralların ortaya çıkması,
- III. bilgilere kolay erişimin oluşması

durumlarından hangilerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

3. Tarih yazıcılığı insanların ihtiyaçlarına, beklentilerine, dönemin siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel özelliklerine göre değişiklik göstermiştir. Bunun sonucunda farklı tarih yazım ve kuramları ortaya çıkmıştır.

Buna göre XIX.yüzyılın ikinci yarısına kadar tarih yazıcılığında aşağıdaki kuramlardan hangisinin görüldüğü söylenemez?

- A) Hikayeci
- B) Öğretici
- C) Dijital
- D) Araştırmacı
- E) Bilimsel

4. Dijital tarih yazımında birinci düzey sayısallaştırma yani verilerin bilgisayar ortamına aktarılması ve işlenmesidir. Sayısallaştırma sürecinden sonra kaynakların kodlama yoluyla aramaya, filtrelemeye, ilişkilendirmeye ve tasnife uygun hale getirilerek yapılandırılmış veriye dönüştürülmesine yani dijitalleştirilmesine ikinci düzey; kaynaklardaki verinin analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve görselleştirmelerinin yapılmasına da üçüncü düzey dijital tarih denilebilir. Bu süreçlere uygulamalar ve yapay zekâ ile verinin farklı biçimlerde analizinin ve değerlendirmesinin eklenmesi, başka araştırma verilerine bağlanması dördüncü düzey olarak adlandırılabilir.

Dijital tarih yazıcılığındaki bu uygulamalarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Araştırmacıların işinin kolaylaştığı
- B) Bilgilerin sistemli bir şekilde depolandığı
- C) Araştırmalarda zamandan tasarruf yapıldığı
- D) Çok yönlü çalışmalara imkan sunulduğu
- E) Tarih anlatımında yöntemlerin sadeleştirildiği

5. İlk olarak Eski Yunanda MÖ V. yüzyılda yaşamış olan Herodotos (Herodot)'un yazdığı Tarih (Historia) hikayeci tarih yazıcılığının ilk örneğidir. Bu tür tarih yazıcılığında hikâye ve efsanelerle dolu bilgiler nakledilir. Genellikle yer ve zamandan bahsedilmekle birlikte sebep ve sonuç ilişkileri üzerinde çok durulmaz. Ancak Herodot, olayları peş peşe sıralamakla kalmayıp onları bir düzen içerisinde aktarmıştır. XVIII. yüzyıla kadar Avrupa ve İslam dünyası tarihçiliğinde bu tarzda kaleme alınan eserler vardır.

Bu bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hikayeci tarih yazıcılığının bilimsellikten uzak olduğu
- B) Tarih yazıcılığının çok eski dönemlere kadar dayandığı
- C) Hikayeci tarih yazıcılığının geniş bir alanda taraftar bulduğu
- D) Tarih yazıcılığının günümüzde aynı yöntemlerle uygulandığı
- E) Herodotos'un kronolojiye önem verdiği

6. Aşağıdakilerden hangisi dijital tarih kaynakları içerisinde değerlendirilemez?

- A) Ses kayıtları
- B) E-kitap
- C) E-posta
- D) Gps konumu
- E) Ansiklopedi

7. İnsanlar, çeşitli alanlarda edindiği tecrübeleri gelecek nesillere aktarma ihtiyacı duymuştur. Bundan dolayı kendileri ile ilgili çeşitli konuları yazılı hâle getirmişlerdir. Hititlerde anallar (yıllıklar), Kök Türklerde kitabeler, Osmanlılarda vakayinameler, Ruslarda kronikler tarih yazıcılığına örnek gösterilebilir.

Buna göre,

- I. Tarih yazıcılığına farklı toplumlar katkı sunmuştur.
- II. Tarih yazıcılığı sadece devlet adamları eliyle gelişme imkanı bulmuştur.
- III. İnsanların geçmişten ders çıkarması amaçlanmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

8. Tarih yazımında dijitalleşme çalışmaları yapılmasının,

- I. verilerin daha uzun süre korunması,
- II. kayıt tutma işlemlerinin kolaylaşması,
- III. kaynaklara olan ihtiyacın azalması

durumlarından hangilerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

9. “Vatan ve memleketini seven, devlet ve milletin geleceğini düşünenler asırlarının olaylarını ve haberlerini kaydederek gelecek nesillere aktarırlar.”

Ahmet Cevdet Paşa'nın bu sözünde aşağıdakilerden hangisinin öneminin vurgulandığı söylenebilir?

- A) Objektifliğin
- B) Tarih biliminde yöntemlerin
- C) Tarih yazıcılığının
- D) Sözlü kaynakların
- E) Olaylara bakış açısının

10. Aşağıdaki icatlardan hangisinin dijital tarih yazıcılığı için dönüm noktası olduğu söylenebilir?

- A) Bilgisayar
- B) Telefon
- C) Telgraf
- D) Matbaa
- E) Pusula

11. Aşağıdakilerden hangisi dijital tarih yazıcılığında yoğun veri kayıtlarının zorluklarından biri değildir?

- A) Güvenlik
- B) Depolama
- C) Veri kalitesi
- D) İşleme ihtiyacı
- E) Kapsamlı analiz

Cevap Anahtarı

1.B 2.D 3.C 4.E 5.D 6.E 7.D 8.C 9.C 10.A 11.E